

Adalékok a Szociális Testvérek Társasága és az 1938-as budapesti Eucharisztikus Kongresszus történetéhez

Wirthné Diera Bernadett

A XIX. és a XX. század fordulójának egyik legnagyobb kérdése volt, hogy a katolikus egyház mivel tud hozzájárulni a kiszolgáltatott rétegek felemeléséhez. Az elméleti alapozást XIII. Leó pápa nyújtotta az 1891-ben kiadott Rerum Novarum kezdetű enciklikában. A dokumentum hitet tett amellett, hogy a szociális kérdés megoldásának létezik keresztény alternatívája. A világegyházban megindult keresésnek több vonulata alakult ki, ezen írás szempontjából most csak arra van lehetőségünk, hogy a Szociális Testvérek Társaságának születését a fenti szempontból röviden tárgyaljuk, majd rátérjünk a tanulmány szűkebb témájára, a Társaság és a 34. Eucharisztikus Kongresszus kapcsolatára. Az 1938-as budapesti kongresszus történetéről és eseményeiről néhány feldolgozás napvilágot látott,¹ most ehhez szeretnénk egy-két szemponttal hozzájárulni, és egyben Balogh Margitot köszönteni születésnapján, 2021-ben, az 52. budapesti Eucharisztikus Kongresszus évében.

A Társaság megalakulása

Slachta Margit² a XX. század kiemelkedő közéleti személyisége volt, az első női képviselő, aki különösen fontosnak tartotta a nő- és családvédelmet, valamint olyan szociálpolitikai elvek kidolgozását, amelyek hatékonyan segítették a szegényeket és a rászorulókat. Slachta Margit szenvedélyesen kereste az Istennek adottság és a szociális munka együttes végzésének lehetőségét, ezért hatott számára lenyűgöző erővel, amikor megismerkedett Farkas Edith-tel, akit hasonló ideálok vonzottak. 1908-ban született meg a Szociális Missziótársulat, ami teljesen új közösségi életet valósított meg az egyházban azzal, hogy lehetővé tette tagjai számára, hogy egyszerre legyenek elkötelezettek, ugyanakkor teljesen szabadok a rájuk bízott szociális munkában.³ A

¹ GERGELY JENŐ: Eucharisztikus világkongresszus Budapesten, 1938. Bp., 1988. Újabbán: „Vándorlásunk társa lett” Az 1938. évi Eucharisztikus Világkongresszus Budapesten. Szerk. Hegedűs András. Esztergom–Bp., 2020.

² Slachta Margit életéről lásd: MONA ILONA: Slachta Margit. Bp., 1997.; BALOGH MARGIT: Slachta Margit. http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/slachta_margit; WIRTHNÉ DIERA BERNADETT: Slachta Margit a megtörhetetlen képviselő. In: Magyar Hősök. Elfeledett életutak a XX. századból. Szerk. Czókos Gergely – Kiss Réka – Máthé Áron – Szalai Zoltán. Bp., 2020. 374–381.

³ A tagok közösségben éltek és magánfogadalommal kötelezték el magukat, ezzel mintegy átmenetet képeztek a laikusok és a szerzetesek között.

formálódó közösség egyre több tagot tudhatott soraiban, az időközben bekövetkezett belső és külső változások arra ösztönözték Farkas Edith alapítót, hogy alakítsa át a Missziótársulatot szerzetes kongregációvá, a benedeki lelkiséget cserélje ignáci szellemiségre, és a korábban a szociális munka minden irányára nyitott tevékenységét szűkítse le a karitatív munkára.⁴ Az ötlet a nővérek egy részében heves ellenállást váltott ki, hiszen ezzel éppen azt a rugalmasságot veszítették volna el, ami lehetővé tette számukra a világban megélt apostolkodás teljes spektrumát. Slachta Margit is azok közé tartozott, akik nem tudták elfogadni a változást, hanem ragaszkodtak az eredeti karizmához, ezért néhány társával 1923. május 12-én új közösséget alapított, Szociális Testvérek Társasága néven. Az elválás nem volt fájdalommentes, de Slachta Margit nem felejtette el, mit köszönhet Farkas Edithnek, ezért még az alapító közgyűlésen jegyzőkönyvbe foglalták, hogy: „ha így főnöknő anyánkat nem is tekinthetjük alapítónknak, indítványozom, hogy örökítsük meg, hogy az ő gondolatait vettük át, ő adott eddig életlehetőséget, miért is mindig hálával és szeretettel fogunk róla megemlékezni, és napi közös imánkban érte kifejezetten imádkozni.”⁵ Ezt az ígéretét Slachta Margit és a Társaság egészen Farkas Edith 1942-ben bekövetkezett haláláig megtartotta,⁶ és kettejük „kiengesztelődése” Farkas Edith halála előtt megtörtént.⁷ Az alakuló ülésen a következőképpen fogalmazták meg új a szervezet célját: „A Társulat feladata, hogy hivatásos és képzett munkaerőket állítson be a modern élet által teremtett minden téren, ahol ezen munkára gyermek-, nő- és családvédelmi vonatkozásokban karitatív, szociális, valláserkölcsei, gazdasági, népegészségügyi, kulturális és állampolgári szempontból szükség van.”⁸ A testvérek működési területe valóban felölelte a társadalom minden szintjét, így megvalósította Slachta azon elgondolását, hogy a szociális kérdés nem csupán karitatív, hanem szervezői, döntéshozói és irányítói tevékenység is. Kiemelten fontosnak tartotta, hogy a döntéshozatali mechanizmusok minden szintjén legyenek olyan szociális testvérek, akik lelkületüket, tapasztalataikat érvényesítik a döntések során. A Társaság tudatosan döntött amellett, hogy nem tartanak fenn intézményeket, hanem már meglévő egyházi és állami intézmények számára adnak szakképzett munkatársakat. Ezzel egyrészt lekerült róluk az intézményfenntartás terhe, másrészt biztosította szabad mozgásukat. Slachta Margit így érvelt döntésük mellett: „Szabályzata egyenesen kizárja saját intéz-

⁴ MONA, 90.

⁵ Slachta Margit lelki öröksége I. 1923–1939. Szerk. Berkecz Franciska. Bp., 2011. 16.

⁶ MONA, 91.

⁷ MONA, 93.

⁸ Slachta Margit lelki öröksége I. 1923–1939. 15.

mények létesítését, nehogy ettől a programjától az egyesületi önzés különböző címek köpenyege alatt valaha is elcsábítsa, vagy erejét, mellyel mások rendelkezésére kellene állnia, önérdékek kiszívják.”⁹

Tengerentúli alapítások

Részint kényszerből, részint előrelátásból úgy döntöttek a testvérek, hogy a működéshez szükséges anyagi alapot a külföldön (leginkább az Amerikai Egyesült Államokban) végzett munkával teremtik meg. Ezzel a Társaság nem sokkal alapítása után új munkaterületet talált magának, a külföldi magyarok segítségét. A kivándorlás lehetősége nem állt messze Slachta Margit gondolkodásától, hiszen családja hasonló lépésre kényszerült.¹⁰ Szülei és kisebb testvérei 1908-ban hagyták el Kassát, és általuk személyes tapasztalatot szerzett az emigráns lét nehézségeiről.

Az 1922-es év különösen mozgalmas volt Slachta Margit számára. Tavasszal egyértelművé vált, hogy Farkas Edith nem támogatja további politikai karrierjét, egyúttal megtiltotta neki, hogy a következő nemzetgyűlési választásokon induljon. A feszültség egyre erősödött kettejük között. A Missziótársulat vezetőjét ebben az időben kereste fel Joseph Schrembs, Cleveland-i püspök azért, hogy a nővérek amerikai letelepedését kérje. A részletekről való tárgyalás miatt Farkas Edith és Slachta Margit Münchenbe utaztak, mert Farkas Edith őt szerette volna az amerikai misszió vezetőjévé tenni.¹¹ A püspökkel való találkozás után Slachta Margit Londonba ment, hogy nyelvtudását gyarapítsa, és könnyebben elérhető helyen várja az utazásra alkalmas pillanatot. A Szociális Missziótársulat hivatása és egyházi státusza körüli – fentebb már bemutatott – viták a nyár folyamán erősödtek fel, ezért Slachta Margit októberben visszatért Budapestre, hogy személyesen járjon közbe a Társulat egységének megőrzéséért. Az amerikai misszió elindítója végül három missziós nővér (Albert Hildegard, Szendy Stefánia és – Slachta Margit helyett – Boér Judith) lett, akik Clevelandben telepedtek le.¹² A Társulaton belüli ellentétek megoldását Farkas Edith áthelyezésekkel próbálta elérni, ezért Rónai Paulát, Horváth Gertrúdot és Vozáry Hedviget szintén az Egyesült Államokba küldte, akik 1923 januárjában érkeztek meg.¹³ Amikor 1923 májusában bekövetkezett a szakadás,

⁹ SLACHTA MARGIT: A puszták rejtekéből az élet centrumába. Bp., 1928. 9.

¹⁰ MONA, 10–11.

¹¹ MONA, 84.

¹² UDVARDY TAMÁS: A Szociális Missziótársulat alapításának előzményei és fejlődése eredeti forrásművek és folyóiratok tükrében. Doktori disszertáció. Bp., 2014. 204.

¹³ MONA, 101.

Rónai Paula, Horváth Gertrúd és Vozáry Hedvig a tengerentúlról csatlakoztak az újonnan alakult Társasághoz.¹⁴

A meglévő amerikai kapcsolatokat figyelembe véve fogalmazódott meg Slachta Margitban az a terv, hogy a testvéreket külföldre küldje dolgozni, a fiatalabbakat Franciaországba és Svájcba, az idősebbeket pedig az Amerikai Egyesült Államokba, illetve Kanadába. Miután elrendezte a rábízottak sorsát, maga is elutazott, és két éven keresztül (1924. november 4-től 1926. december 12-ig) járta az észak-amerikai kontinentst.¹⁵ A testvéreknek sikerült megtelepedniük Buffalóban, ahová Rónai Paula Szilágyi Oszkár bencés szerzetes, buffaloi plébános meghívására érkezett, majd a segítségére küldött testvérekkel (Kun Mechtild, Horváth Jolán, Mészáros Friderika) együtt leányotthont tartottak fenn. Rónai Paulához köthető a Társaság kanadai letelepedése is, hiszen ő ment először Stockholmba, hogy tájékozódjon a lehetőségekről, amit P. Soós István kármelita szerzetes ajánlott fel nekik. A feladatok végzésére, illetve a Társaság magyarországi részének megélhetése miatt Slachta Margit újabb három testvért küldött ki: Schwartz Mária vezetésével Horváth Idát, illetve Lampert Júliát. A kanadai Stockholmba végül Rónai Paula, Horváth Ida és Lampert Júlia került, akik kezdetben szombati magyar iskolát, asszony- és lányköröket szerveztek, illetve látogatták a környékbeli magyarokat. A buffaloi ház vezetését Schwartz Mária vette át, ahol a testvérek a magyar egyházközségben dolgoztak. Egy váratlan helyzet segítette elő a kaliforniai megtelepedést. Mészáros Friderika, aki korábban a buffaloi házat vezette, súlyosan megbetegedett, gyógyulás és pihenés céljából Vozáry Hedviggel Kaliforniába utaztak, ahol a Los Angeles-i püspök (John Joseph Cantwell) segítette őket és támogatta szociális munkájukat.¹⁶

Slachta Margit amerikai tartózkodása idején részt vett a 28. Eucharisztikus Kongresszuson, amit Chicagóban, 1926. június 20. és 24-e között rendeztek meg.¹⁷ A rendezvénynek első ízben adott otthont az Amerikai Egyesült Államok, és a korabeli beszámolókból úgy tűnik, hogy a kongresszus méreteiben felülmúlta az addigiakat. Scheffler János, a szatmári egyházmegye későbbi püspöke így írt élményeiről: „A chicagói kongresszus méreteivel felülmúlja mindegyiket. Itt már nem százazrekről beszélnek, mint az előző kongresszusoknál, hanem 2-3 millió volt a résztvevők, az imádók száma. Amerika

¹⁴ Slachta Margit lelki öröksége I. 1923–1939. 17.

¹⁵ MONA, 97.

¹⁶ Az amerikai letelepedés eseményeit Rónai Paula önéletrajza segítségével állítottuk össze: <https://szocialistestverek.hu/10002-nagyjaink/32-ronai-paula-testver>

¹⁷ A kongresszusról lásd: Meszlényi Zoltán: A chicagói eucharisztikus kongresszus. In: Magyar Katolikus Almanach, 1927. 1. évf., 538–572.

a nagy arányok országa. Amerikában azt tartják nagynak, szépnek és kedvesnek, ami hatalmas méreteivel tűnik ki. Ezért az amerikai katolikusok a legszebbet és legnagyobbat akarták adni, amikor eddig nem látott hatalmas tömegeket vezettek Jézus elé.”¹⁸ Az eseményre Csernoch János primás vezetésével érkezett zarándokcsoport tagja volt Hanauer Árpád István váci püspök, aki meglátogatta a kanadai és amerikai magyar közösségeket; többek között eljutott a kanadai Stockholmba, ahol a nehéz körülmények között elő helyi magyar lelkészt (Sántha Pál) támogatta.¹⁹ A primás Buffalóban találkozott Rónai Paulával, miközben megtekintette a Szociális Testvérek otthonát.²⁰ Slachta Margit számára is kiemelkedő jelentőséggel bírt az esemény, egy évvel később, 1927. október 30-án a következőképpen emlékezett meg a kongresszusról a Társasággal ismerkedő fiataloknak: „Mindenki megrendülten láthatta, hogy mennyire király az Úr Jézus, aki ott volt az [1926-os] Eucharisztikus Világkongresszuson. S aki filmen megnézi, az is megsejt belőle valamit. Az egész föld képviseletében [láthatja] a bíborosokat és főpapok, papok százait, láthatja a nagy térhódítást, amit Jézus elért húsz évszázad alatt a világon.”²¹

Slachta Margit a budapesti Eucharisztikus Kongresszus mot-tójáról

1926-ban, a chicagói Eucharisztikus Kongresszus évében vetette fel Battyhány-Strattmann László, hogy Budapest is vállalhatná a világesemény megrendezését. Az elképzelésnek külön súlyt adott, hogy Batthyány a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusok Állandó Bizottságának tagjaként tette javaslatát.²² Az ötletnek sikerült megnyerni Mikes János szombathelyi püspököt, illetve a püspöki kar tagjait. Az új primás (Serédi Jusztinián) is a kezdeményezés mellé állt, és 1929-ben hivatalos kérelmet nyújtott be az 1938-as Eucharisztikus Kongresszus budapesti szervezésének jogáért. Az egyházi és világi oldalról is erős lobbitevékenység eredményeképpen 1936

¹⁸ Részlet a Scheffler János által írt útinaplóból, ami Szatmártól Chicagóig címmel jelent meg 1927-ben. A műből az idézet forrása az alábbi linken olvasható: <https://janosjakabpeter.wordpress.com/2019/09/27/az-eucharisztikus-kongresszusra-keszulve/>

¹⁹ LÉNÁR ANDOR: A váci egyházmegye Hanauer Árpád István püspöksége (1919–1942) alatt. Doktori disszertáció. Bp., 2014. 71.

²⁰ <https://szocialistestverek.hu/10002-nagyjaink/32-ronai-paula-testver>

²¹ Slachta Margit lelki öröksége I. 1923–1939. 47.

²² FEJÉRDY ANDRÁS: A Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusok Állandó Bizottsága és a Szentszék szerepe a kongresszus szervezésében. In: „Vándorlásunk társa lett” Az 1938. évi Eucharisztikus Világkongresszus Budapesten. Szerk. Hegedűs András. Esztergom–Bp., 2020. 6–35., 8.

novemberében Magyarország kapta meg a rendezés lehetőségét.²³ 1938-ban nemcsak az Eucharisztikus Világkongresszust, hanem Szent István király halálának 900. évfordulóját is ünnepelte a magyar társadalom. A két esemény a nemzetközi figyelem középpontjába állította Magyarországot, a szervezők pedig mindent elkövettek annak érdekében, hogy méltó módon felkészüljenek.²⁴ A Szociális Testvérek Társasága is tudatosan álltak a rendezvény mellé, Slachta Margit a következő útmutatást adta a testvéreknek: „S most gondoljunk az eucharisztikus kongresszusra! A jegyes szeretetével aggódjunk sikeréért! A jegyes szeretetével, aggodalmával kétszeresen imádkozunk most, hogy a kongresszus áldásos legyen, és sok embernek hozzon kegyelmet! Ne legyen a kongresszus tőlünk távolálló, hanem érdekeljen minket nagyon közélről, mert hiszen a Jegyesünk lesz emberi módon exponálva!”²⁵

A kongresszus mottójának Bangha Béla jezsuita páter – az esemény egyik fő szervezője – az „Eucharisztia, a hit diadala” mondatot javasolta, a szervezőbizottság azonban egy Szent Ágostontól származó idézet mellett döntött, ami az Eucharisziát a szeretet kötelékeként határozta meg (Eucharistia, vinculum caritatis). A mottó elnyerte Thomas-Louis Heylen namuri püspök tetszését, aki a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusok Állandó Bizottságának elnökeként vett részt az előkészületekben. Heylen püspök a mottót alkalmas üzenetnek vélte a háború felé sodródó világnak, és az Eucharisziáról mint kapcsolatról, kötelékről beszélt Isten és ember, ember és ember, illetve a nemzetek vonatkozásában.²⁶ A kongresszus történelmi jelentőségével tisztában voltak a Vatikánban és Magyarországon²⁷ is, a készülő háború árnyékában ezért szóltak a szeretetről, a békéről és a testvériségről a népek között.

²³ FEJÉRDY, 10.

²⁴ A készüllet részleteiről lásd: CSOMBOR ERZSÉBET: A budapesti XXXIV. Eucharisztikus Világkongresszus előkészítése. In: „Vándorlásunk társa lett” Az 1938. évi Eucharisztikus Világkongresszus Budapesten. Szerk. Hegedüs András. Esztergom–Bp., 2020. 36–83.

²⁵ Slachta Margit lelki öröksége I. 1923–1939. 185.

²⁶ GIANONE ANDRÁS: „Nem látványosságra vagy mulatságra megyünk föl Budapestre, hanem világbúcsújárásra.” Az Actio Catholica szerepe a kongresszus előkészítésében. In: „Vándorlásunk társa lett” Az 1938. évi Eucharisztikus Világkongresszus Budapesten. Szerk. Hegedüs András. Esztergom–Bp., 2020. 84–115., 90.

²⁷ Slachta Margit a kongresszus kapcsán kitért arra, hogy az adott pillanatban (1938. május 25–29.) sokkal nagyobb szerepe van az egyének elkötelezettségének: „Várjuk, hogy az emberek lelkében mélyüljön a kapcsolat az Oltáriszentséggel. A mostani történelem-alakító hetekben még inkább vá-

Slachta Margit a lelki és a fizikai előkészületekből is kivette részét. Közössége számára minden évben – általában január 6-án²⁸ – valamilyen mottót adott, amit az adott évben különböző programokon, lelki gyakorlaton, a Társaság tagjai számára szóló képzéseken fejtett ki. Az 1938-as év jelmondata az Eucharista, vinculum caritatis lett, és mind elméleti, mind gyakorlati szempontból a Testvérek szívére helyezte az Eucharishtiában jelen lévő Krisztus szeretetét: „Nekünk egészen bensőséges kapcsolatban kell lennünk az Úr Jézussal! Kell, hogy valóban ő legyen a mi életünk középpontja! S ha áll az, hogy aki nem szereti felebarátját, és azt állítja, hogy az Uristent szereti, az hazudik, ugyanúgy áll, hogy aki nem szereti a kenyérszínben valóságban közöttünk tartózkodó Krisztust – akinek nincs ideje, nincs figyelme, nincs szeretete, nincs gondja a legméltóságosabb Oltáriszentség számára, melyet lát, és minden nap fizikailag is magához vesz –, az hazudik, mikor azt mondja, hogy szereti Krisztust, a szellemi Krisztust, a második isteni személyt, az Istenembert.”²⁹ Különösen hangsúlyozta, hogy az Eucharisztia kapcsolat-jellegéből adódóan figyeljenek a testvérek arra, hogy szánjanak elég időt, energiát Urukra: „A meglevő szeretetet pedig ápoljuk, növeljük az Úr Jézusra való sok rá gondolással, sok betéréssel a kápolnába, figyelemmel, gonddal, mellyel az ő házáat körül vesszük, sok lelkiáldozással!”³⁰

Az Eucharisztikus Kongresszus és a szociális testvérek

Az Eucharisztikus Kongresszus eseményei 1938. május 25-én, szerdán kezdődtek, és egészen vasárnapig, május 29-ig tartottak.³¹ A korabeli sajtóból, illetve a Társaság belső irataiból rekonstruálható, hogy milyen programok előkészítésében és lebonyolításában vettek részt a szociális testvérek. Az 1920-as évektől kialakult és az évek során

---

gyunk erre, mint eddig.” Slachta Margit lelki öröksége I. 1923–1939. 182.

²⁸ Január 6-a Vízkereszt (Urunk megjelenésének) ünnepe, amikor a katolikus egyház arra emlékezik, hogy a napkeleti bölcsek meglátogatták és ajándékokkal járultak a megszületett Megváltó elé. Az ünnep kifejezi Jézus Krisztus egyetemes küldetését a világ felé, ahogy Isten megmutatja magát az egész emberiséget képviselő három királynak/bölcseknek. Slachta Margit tudatosan választotta ezt a napot a programhirdetés napjának, hiszen az általa megfogalmazott mottót sem csak a legközelebbi testvéreinek szánta, hanem – általában – az egész (magyar) társadalomnak.

²⁹ Slachta Margit lelki öröksége I. 1923–1939. 183.

³⁰ Slachta Margit lelki öröksége I. 1923–1939. 185.

³¹ Az események napi szinten bemutató írás: HEGEDŰS ANDRÁS: A budapesti Eucharisztikus Világkongresszus eseményei. In: „Vándorlásunk társa lett” Az 1938. évi Eucharisztikus Világkongresszus Budapesten. Szerk. Hegedűs András. Esztergom–Bp., 2020. 116–201.

elmélyülő amerikai kapcsolatoknak köszönhető,³² hogy a testvérek széles ismeretségi körrel rendelkeztek a Tengerentúl. John Cantwell Los Angeles-i püspök minden eszközzel támogatta az egyházmegyéjében élő szociális testvéreket, és amikor két amerikai jelentkezett, hogy a Társaság tagjai szeretnének lenni, akkor magyarországi tartózkodásukat és képzésüket saját költségén vállalta.³³ Az 1928-as évet noviciátusban Magyarországon töltő Joan és Lucile testvérek az 1938-as kongresszus alkalmával újra találkozhattak a magyar közösség tagjaival. A kongresszus miatt Budapestre érkező vendégek között tehát szép számmal voltak olyanok, akiknek személyes kapcsolatai és kötődései voltak Slachta Margithoz és a szociális testvérekhez. Május 25-én este számukra rendezett amerikai estélyt a Társaság, ahol Cantwell püspökön kívül Yu-Pin nankingi, Armstrong sacramento-i és Mikes János szombathelyi püspök is részt vett.³⁴ A kínai püspök jelentléte nem volt véletlen, a Társaság egy kínai misszió elindítását is tervezte.³⁵ A budapesti kongresszus egyik leglátványosabb eseménye a csütörtök (május 26.) este megrendezett eucharisztikus hajókörmenet volt. A Dunán úszó hajók látványa lenyűgözte az embereket. Az Oltáriszentség a pápai legátussal (Eugenio Pacelli, a későbbi XII. Piusz pápa), bíborosokkal, érsekekkel és püspökökkel a Szent István hajón tette meg útját. A menetet több hajó kísérte, fedélzetükön magyar és külföldi vendégekkel. A Leányfalu nevű hajón kizárólag külföldről érkezett szerzetesnők utaztak, közöttük az amerikai kontinensről érkező szociális testvérek.³⁶ A kongresszus legnagyobb lelki hatást kiváltó eseménye minden bizonnyal a férfiak éjszakai szentségimádása volt, amit Csávossy Elemér jezsuita atya vezetett. Arról azonban kevesebb szó esik, hogy ugyanezen az estén (május 27-e, péntek) a nőknek is rendeztek „szent órákat” Budapest különböző templomaiban. A szentségimádásokat egy-egy ismert pap vagy szerzetes vezette, ugyanakkor az esemény megszervezését különböző női közösségek vállalták. A nőknek tizenhárom budapesti templomban volt lehetőségük bekapcsolódni az Oltáriszentség előtti adorációba. A kőbányai plébániatemplomban a Szociális Testvérek Társaság végezte a háttérmunkát, az elmélkedést Buttykay Antal ferences szerzetes vezette.³⁷ A vendégek fogadása, és a különböző események szervezése mellett jutott idő arra is, hogy a Társasághoz tartozó testvérek – akik a vi-

³² Slachta Margit 1938 előtt három alkalommal töltött hosszabb időt az amerikai kontinensen: 1924. november–1926. december; 1928. november–1929. április; 1936 szeptembere.

³³ MONA, 102.

³⁴ Nemzeti Újság, 1938. május 29. 20. évfolyam, 120. szám, 16.

³⁵ Slachta Margit lelki öröksége I. 1923–1939. 188.

³⁶ HEGEDŰS, 145–146., illetve Slachta Margit lelki öröksége I. 1923–1939. 187.

³⁷ Nemzeti Újság, 1938. május 25. 20. évfolyam, 117. szám, 15.

lág különböző részeiről jöttek össze – megálljanak egy pillanatra és jobban megismerjék, megerősítsék egymást. A testvéri találkozón két tucat testvér intézett beszédet társaihoz, ezzel is demonstrálva, hogy a tagok képzett és felkészült előadók, akik hozzászórtak ahhoz, hogy nagy publikum előtt beszéljenek. Május 29-én ünnepélyes szentmisevel zárták le a kongresszust. XI. Piusz pápa a mise végén szózatot intézett a Hősök terén összegyűlt mintegy félmillió hívőnek, amit a Vatikáni Rádió közvetített. A pápa kiállt a béke és a népek közötti szolidaritás mellett: „És benneteket pedig, akik valamennyi nemzetből az Eucharisztikus Kongresszusra Budapestre jöttetek, atyai lélekkel megáldunk; [...] veletek együtt kérve könyörgünk Hozzá, hogy ezeket a vigasztalásokat, amelyeket bírunk és a jobb idők reményét, amit lelkünkben kívánunk, isteni erejével megtartsa, növelje, erősítse; és a lelkeknek megzavarását és elhomályosítását, amely miatt annyira szorong szívünk, – eloszlatván az ég felhőit, amelyekről úgy látszik, hogy új vihart jelentenek, – az Ő égi világosságának fényével és kegyelmének ajándékaival földeríteni és lecsillapítani kegyeskedjék.”³⁸

Slachta Margit lelkiségének központi eleme a Szentlélek iránti tisztelet, ezért hozta létre 1934-ben a Szentlélek Szövetséget azzal a céllal, hogy hozzájáruljon az egész nemzet újjászületéséhez. Tervei, álmai között szerepelt egy olyan templom építése, amit a Szentlélek tiszteletére szenteltek volna fel. Az eucharisztikus kongresszus során a Hősök terén felállított – Lechner Ödön által tervezett – oltárt azért vásárolta meg, hogy az épülendő templom oltáraként³⁹ örök emléket emeljen a 34. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusnak, aminek Budapest adott otthont a világra váró legnehezebb időszak küszöbén.

---

³⁸ XI. Piusz pápa beszéde megjelent a XXXIV. Eucharisztikus Kongresszus Évkönyvében. 217–219. Az évkönyv elérhető a Szent István Társulat adatbázisában: <https://www.szaktars.hu/szentistvantarsulat/view/a-xxxiv-nemzetkozi-eucharisztikus-kongresszus-emlekkonyve-1938/?query=xxxiv%20eucharisztikus%20vil%C3%A1gkongresszus&pg=217&layout=s>

³⁹ MONA, 104.